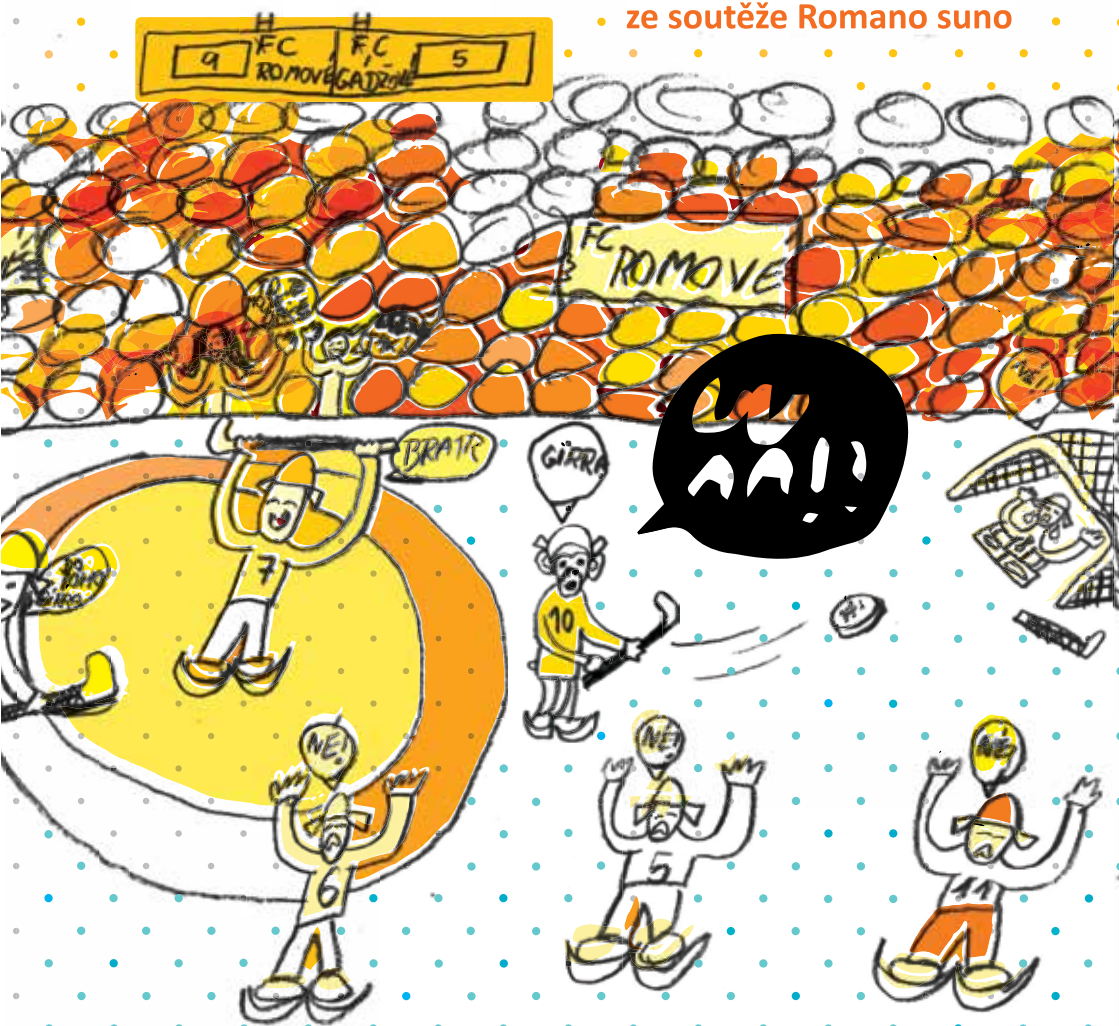
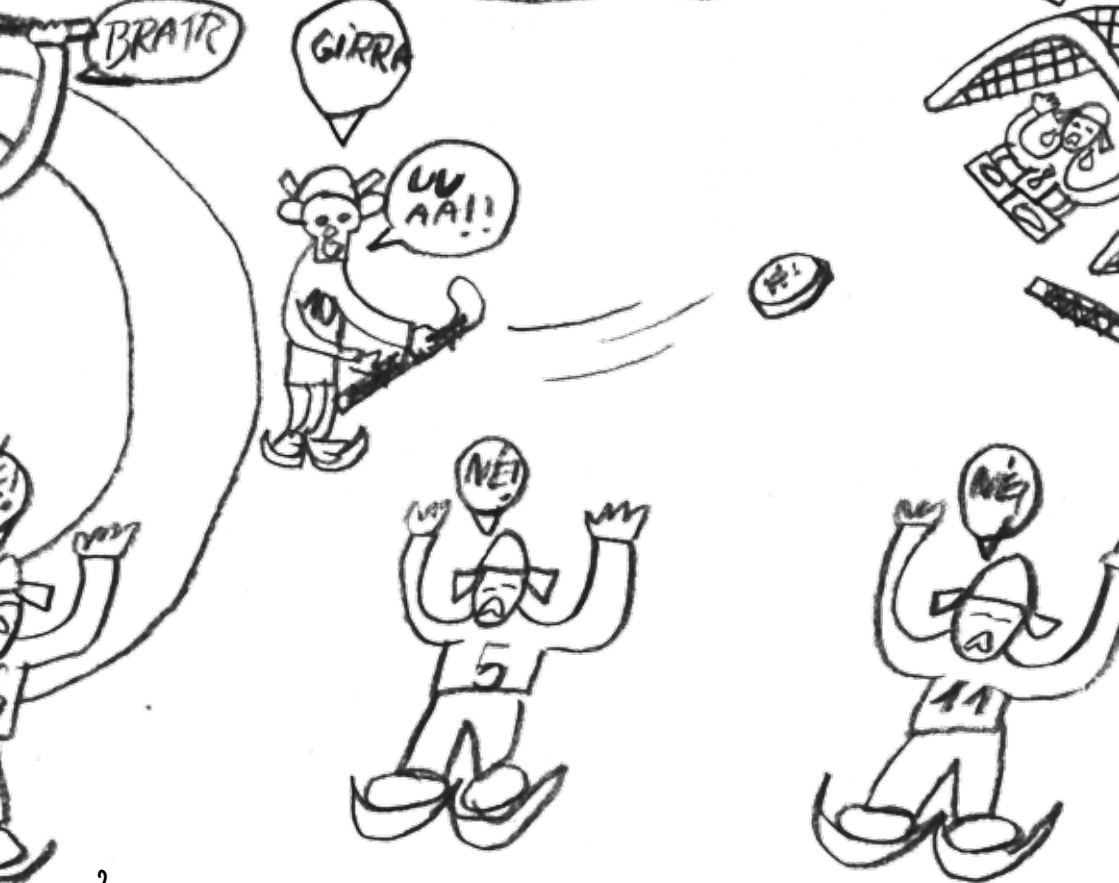
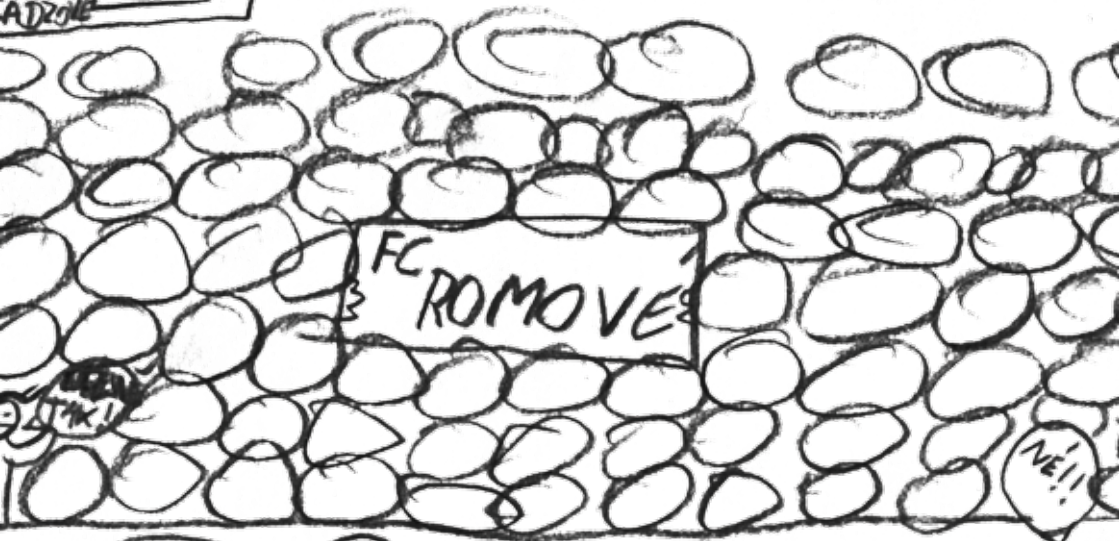

HRÁLA TAK DOBŘE, ŽE JSME VYHRALI

Výběr textů romských dětí
ze soutěže Romano suno

HRÁLA TAK DOBRĚ,
ŽE JSMĚ VYHRÁLI

Výběr textů romských dětí
ze soutěže Romano suno

Hrála tak dobře, že jsme vyhráli

Výběr textů romských dětí ze soutěže Romano suno

Vydala Nová škola, o. p. s.

Překlad z romštiny do češtiny: kol. překladatelů Nové školy, o. p. s.

Korektura českého jazyka: Kristýna Hrdinková

Korektura romského jazyka: Jan Ort

Koordinátor projektu: Marie Bořkovcová

Grafická úprava a sazba: Terezie Chlíbcová

Obálka: Terezie Chlíbcová a Ferdinand O. Kalika

Kresba na obálce: Marek Husák

Doprovodné ilustrace pocházejí z výtvarné soutěže Romano suno

Tisk: ReproArt Liberec s. r. o.

První vydání: 200 ks

Kontakt:

Nová škola, o. p. s.

Křižíkova 344/6, Praha 8, 180 00

www.novaskolaops.cz

© Nová škola, o. p. s.

Doporučená cena: 150 Kč

ISBN 978-80-905807-5-6

Milé čtenářky a milí čtenáři,

za dvacet let soutěže Romano suno jsme v Nové škole obdrželi tisíce textů od romských dětí. Zlomek z nich teď držíte v ruce.

Děti píšou o sobě a o svojí rodině. Sdělují svoje přání, to, čeho se bojí, vyjadřují, co si myslí. Někdy taky jen tak vyprávějí – svoje nedávné zážitky, trapasy, úspěchy, potíže i radosti. Jindy sepisují vyprávění svých babiček nebo si vymyslí pohádku. Třeba tu o Giře, kterou už znáte z obálky.

Cílem soutěže Romano suno (Romský sen) je podpořit děti, které ještě umí romsky, aby tento svůj jazyk používaly, rozvíjely ho a aby si jej cenily.

Z této strany knížky se k vám dostávají dětská díla v českém překladu. Dávají vám ojedinělou možnost blíže poznat svět, ve kterém žijí romské děti, a nahlédnout ho jejich očima.

Některé překlady do češtiny pořídili sami dětští autoři, ostatní příspěvky jsme přeložili v Nové škole. Texty jsme se snažili upravovat co nejméně, aby neztratily svou autenticitu. V romštině jsme proto ponechávali některé nářeční prvky a v obou jazycích jsme nejednotné jazykové prostředky sjednocovali s přihlédnutím ke stylu vyjadřování daného autora. Obsahově jsme do překladů zasahovali jenom v ojedinělých případech, v nichž se obsah, nebo jeho vyznění rozcházely s předlohou.

Za Novou školu Vám přeje hezké, někdy smutné,
jindy veselé chvílky nad touto knížkou

Máša Bořkovcová

[O rodině]

Moje rodina

Jiří Hellebrand, 8 let, Vítkov, Romano suno 2003

Jmenuju se Jirka a brzo mi bude devět let. Mám obrovské štěstí, že žiju ve velké rodině. Mám maminku, tátu, dva bratry a sestru. Jsou starší než já. Ale nevadí to. Někdy mi pomáhají, když něco potřebuju nebo když mě něco bolí. V naší rodině je taky babička, děda a teta Jitka. Sice to není pravá teta, ale je se mnou odmalička. Je to nejlepší kamarádka mé maminky. Mám ji moc rád. Nesmím zapomenout na svého psa, jezevčíka Dášenku. I ona patří do mojí rodiny. Život bez Dášenky si neumím představit. Je u mě, když jsem nemocný. Přejde ke mně a smutně se na mě dívá.

Odmalička jsem nemocný. Mám něco s ledvinami, k tomu astma a bůhvíco ještě. Protože jsem nemocný, nechodím moc do školy a bývá mi smutno. Víc-krát jsem byl v nemocnici. Vždycky tam se mnou byla i maminka. Nikdy mě neopustila. Udělá si na mě čas. Všechno mě učí, povídá si se mnou, hraje si se mnou. Já vím dobře, že pak v noci nespí a všechno, co nestihla za celý den, dělá v noci, když my spíme. Až budu velký, maminka nebude dělat nic, se vším jí budu pomáhat. Chtěl bych, aby se vyspala. Stará se o celou rodinu, chodí do práce, učí děti, moje kamarády, a ještě k tomu chodí na vysokou školu. S tatínkem si také hrajú. Stavíme ze stavebnice, něco lepíme, pouštíme draky. Je s ním legrace.

Je dobře, že moji sourozenci jsou starší. Všichni chodí na gympl. Když je mi zle, postarají se o mě. A také si se mnou hrajou. Moje rodina je opravdu velká. Nedostávám drahé dárky jako ostatní děti, ale je nám spolu dobře. Brzo budu mít narozeniny. Nejvíc bych si přál jednu věc. Dobře ale vím, že se nesplní. Chtěl bych, abych byl aspoň trochu zdravý, já i celá moje rodina.

Moje maminka

Irena Gurecká, 11 let, Česká Lípa, Romano suno 2004

Moje mamka je sama. Má devět dětí. Naše mamka nás vychovává sama. Já mamce pomáhám, protože je na všechno sama. Pomáhám jí se vším. Táta nás opustil, teď jsme s mamkou sami. Mamka ani nikoho jiného nemá. Má jen svou maminku, ta ji ale nemá ráda. Mamka vyrůstala ve strašné bídě. Naše mamka je moc hodná. Na všechno stačí. Když s námi ještě žil táta, byly jsme malé děti, bylo nám dobře. Dobře jsme si žili. Teď jsme zůstali s naší mamkou na tom světě sami. Ale to, Romové, ani nevíte, proč jsme zůstali na tom světě s mamkou sami. Až já budu velká, chtěla bych pomáhat dětem, které jsou postižené, protože takových dětí lituju. Oni za to nemůžou. To je jen od Boha. Já v Boha věřím. Vánoce jsme neměli ani chudé ani bohaté. Měli jsme co jíst, mamka upekla koláče. Měli jsme i salát a řízečky, obložené chlebíčky. Taky jsem mamce pomáhala vařit. Mamka nám dala dárky, jen takové drobné, ale sama nám je udělala. Když jsme se najedli, pustili jsme si s mamkou rádio a s bratry a sestrami jsme tančili. Prosím Boha, aby mé mamince přál zdraví, aby nás mohla vychovat. Vždyť na světě už nemáme nikoho, jenom naši maminku. Mám ji moc ráda.

Píšu vám o svém životě

Radek Stankovič, 7 let, Krásná Lípa, Romano suno 2006

Píšu vám o svém životě. Jmenuju se Radek. Je mi sedm let. Chodím do první třídy. Mám ještě tři sestry a dva bratry. Já jsem nejmladší. Mým snem je, aby byli moji rodiče zdraví a dařilo se jim co nejlíp a aby moji sourozenci byli moc šťastní, aby neměli těžký život. Na to, abych vyprávěl o sobě, jsem ještě moc malý. Až vyrostu, chci být dobrým člověkem, aby mě všichni měli rádi a já je. Jsem rád, že jsem vám mohl napsat, abyste o mně něco věděli. Žijte dobře a šťastně!

[Tradice a život]

Svatba mojí maminky

Lucie Lacková, 14 let, Kladno, Romano suno 1999

Když si moje maminka brala tátu, bylo jim dvacet let. Já už jsem byla na světě, jenže jsem byla ještě malá. Ale babička vyprávěla, že jednou přišel táta krásně oblečený, navoněný, upravený, sedl si s dědou ke stolu, vyndal z tašky flašku a nalili si. Babička byla zvědavá, proč přišel. Zeptala se ho. Nevěděl, co říct. Tu se pootevřely dveře, na prahu stála moje maminka. A protože zčervenala, moje babička hned pochopila, proč táta přišel. Dědovi to bylo jedno, byl rád, že dostal dva panáky, ale babička se rozplakala, že se máma s tátou vezmou. A já jsem se už těšila, že budu mít tátu.

Od té doby oteklo už hodně vody a já mám už pět sourozenců, ale nemám tátu. Babička neměla plakat, ale zakřičel, aby si to rozmyslela a nehleděla na to, jaký je táta frajer, ale jestli ji miluje, jaký je a jak nás má všechny rád. Dnes, když na to myslí, lomí rukama a chystá si na mého kluka vařečku.

Svatba mých rodičů

David Kandráč, 11 let, Valašské Meziříčí, Romano suno 2012

Jmenuji se David Kandráč a je mi jedenáct let. Chodím do páté třídy. Baví mě hrát na saxofon a na klarinet. Chodím už pátým rokem do hudebky. Můj táta je taky muzikant, hraje na kytaru a zpívá. Měl svoji vlastní kapelu – hráli čtyři bratři a jmenovali se kapela Kandráčovci. Maminka umí dobře tancovat, učila v dětském tanečním souboru. Mám ještě tři mladší bratry, dva z nich jsou dvojčata a je jim šest let. Teď půjdou do první třídy. Už se nemůžou dočkat. Pořád odpočítávají dny.

Moji rodiče se vzali teprve nedávno. Měli svatbu minulou sobotu. Já jsem byl moc rád, že jsou konečně svoji, že už se maminka nebude jmenovat Dunová, ale Kandráčová. Měli krásnou svatbu, strejda jim se svojí dcerou Ivankou zahrál v kostele. Složili jim nádhernou písničku. Tatínka to rozplakalo. Strejda je jeho bratr a májí se moc rádi. Měli tam dokonce i koně! No, byla to taková pravá romská svatba. Jsem na rodiče moc pyšný!

Vánoce

Simona Tulejová, 11 let, Česká Lípa, Romano suno 2006

Jsem romská holčička, je mi jedenáct let. Chodím do třetí třídy. Hrozně zlobím. Ráda dělám legraci, ráda si hraju. Na Vánoce jsem se moc těšila. Měli jsme Vánoce moc pěkné. Měli jsme spoustu jídla, pomáhala jsem mamince péct cukroví. Přinesla jsem paní učitelce do školy ochutnat. Udělala jsem si z ní legraci. Jak vzala do pusy a polkla, povídám jí: „Víš, co v tom bylo? To byl jed.“ Všichni se mi smáli. Jsem moc zlobivá a prostořeká. O Vánocích jsme se cpali, leželi jsme a dívali se na pohádky. A víte, kolik jsem přibrala? Dvě kila, ale pořád jsem hubená, není na mně nic vidět, jsem samá kost. Žijeme s mámou, se sestrou a dvěma bratry. Táta nás opustil, vzal si Češku, tu potvoru. Má s ní dvě děti. O Vánocích jsme byli u táty, čekali jsme na něj před domem. Nepřišel, byl s tou ženskou doma. Vykašlal se na nás, ale máma na nás nezapomíná. U mámy mi nechybí nic. Máme vždycky dost jídla, ale táta nic nemá, protože ho Bůh kvůli nám trestá. Jsme čtyři děti. Píšu vám s těžkým srdcem, buďte s Bohem, gádžové s gádži, Romové s Romy. Děkuju Vám.

[Z dětského domova]

Žaneta

Helena Čajkovská, 14 let, Praha, Romano suno 1997

Jednoho dne k nám domů přišla mladá dívka. Byli jsme rádi, protože jsme se dozvěděli, že to je naše sestra Žaneta. Neviděli jsme ji patnáct let. Stalo se to takhle: Když byla holčička, byla hodně nemocná a byla dlouho v nemocnici. Bylo nás hodně v malém bytě a Žaneta byla často po nemocnicích. To se stalo za komunistů. Když šla naše maminka za Žanetou do nemocnice, doktoři jí řekli, že ji nemůže vidět, protože je moc nemocná. Ale ona už v nemocnici nebyla, byla v dětském domově. Řekli matce, že jí pošlou telegram, až bude moci za Žanetou přijít. Rodiče čekali dva měsíce, dokud nedošel dopis, že Žanetku adoptovali. Rodiče ji hledali, ale nikde, ani na výboru se nedozvěděli, kde sestra je. No a jednou odpoledne někdo klepe na dveře. Šli jsme otevřít, ve dveřích stály dvě dívky. Jedna se ptá, jestli tu bydlí rodina Mirgových. Maminka se zeptala, co je zač, a ona řekla, že se jmenuje Žaneta Mirgová. Všichni jsme zůstali jako opaření. Máma omdlela, když slyšela, že to je její malá holčička Žanetka. Všichni jsme byli moc rádi. Měli jsme velkou radost, že nás naše sestra našla. Od toho dne s námi bydlí a všichni se máme rádi.

Pocházím z velké rodiny

Jana Rakášová, 17 let, Velké Heraltice, Romano suno 2004

Jmenuji se Jana Rakašová a pocházím z velké rodiny. A jsem Romka, táta je bílý, maminka Romka. Mám hodně sourozenců. Marian a Milan už umřeli. Ostatní se jmenují Stáňa, Pepa, Laďa, Helena, Eva a Patrik. Ten je nejmladší, bude mu osm let. Hodně se mi po naší rodině stýská. Mamka se o nás nestarala a pořád byla někde pryč. Ani o Vánocích nebyla doma. Každý měl Vánoce a my nic. Já nechtěla, aby se o tom, že máma není doma, dozvěděla sociálka. Proto jsem o tom nikomu neřekla. Jenomže potom onemocněl malý bráška Patrik. Byla jsem s ním doma. Ve škole se divili, proč chybím. Ale copak jsem mohla nechat brášku doma samotného, když byl nemocný? Musela jsem s pravdou ven. Hned ten den, co jsem to ve škole řekla, mě odvezli do dětského domova. Mě do domova a brášku do nemocnice. Se mnou šla do děčáku ještě starší sestra Eva. Ostatní sourozenci už byli dost velcí, takže mohli zůstat doma. Starší sestra Eva mi doteď vyčítá, že je v dětském domově kvůli mně, že jsem to prozradila. Ale co jiného jsem měla udělat? Patrik přišel do domova asi dva měsíce po mně. V dětském domově jsem s Patrikem poprvé zažila Vánoce. Byli jsme šťastní, že jsme tam, až jsme oba brečeli. Učím se na zahradnici ve Velkých Heralticích. Zamilovala jsem se. Jsem tak šťastná, že mě má někdo rád a o své starosti se mohu s někým dělit. V Heralticích je i můj bráška Patrik. Jeho mám ze všech nejradši. Dala bych za něj svůj život.

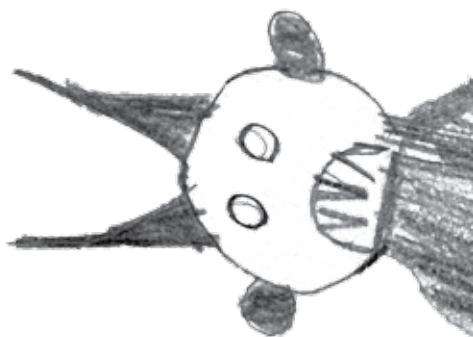

Ahoj mámo

Andrea Tomšů, 14 let, Vítkov, Romano suno 2006

Ahoj mámo, nemůžu s tebou mluvit, tak ti píšu. Ty víš, proč ti píšu. Zlobím se, že jsi dala malého do kojeňáku! Řekla jsi, že si pro něho přijdeš, že máš teď hodně práce a že ti ho nikdo nechce pohlídat. Když tam byl osm dní, ty jsi neudělala nic, ani jsi nezavolala. Pokaždé, když jsi nám volala, tak jsi měla jiného chlapa. Nikdy ses nezajímala, jaké to je v domově. Ty se ani trochu nestydíš povídat nám, že máš zase jiného chlapa?! Neopovažuj se za mnou a za Terezou tady do domova přijít. Taky se neopovažuj jít za malým bráškou Zdeněčkem, který je už v adopci u nějakých hodných lidí. V domově by musel být ještě asi 15 roků. To se nestydíš, že ses neuměla o nás postarat!?! O svoje vlastní děti? My, až vyrosteme, nebudeme na svoje děti takoví, jaká jsi byla ty na nás. Nikdy nebudu tak blbá, abych dala svoje děti do kojeňáku. Jsem ráda, že nejsem jako ty.

Andrea

[Co se u nás stalo]

Návštěva v pravěku

Marie Horváthová, Brno, 10 let, Romano suno 2015

Najednou někdo zaklepal na dveře. Přišel pravěký člověk. Byl to pan učitel Severa. Měl na sobě kožešinu z ovce. V ruce držel oštěp, luk se šípem a buben. Začal nám prohlížet vlasy, jestli tam nemáme vši, jak to v pravěku dělali. Zavolal nás dozadu, abychom udělali kruh, a pořád vykřikoval: „Tukabel, tukabel.“ Rozdělal oheň ve velké sklenici a připravoval rituál k lovu, aby se nám vydařil. Velká matka (paní učitelka) nám pomalovala tváře. Lovci uhlíkem malovali na velkou papírovou stěnu pravěká zvířata. Pak jsme tancovali a řvali kolem ohně. Potom jsme šli na lov bizona. Ulovili jsme bizona, který se jmenoval Tomáš Ferko. Moc nám chutnal. Byl to moc pěkný zážitek.

Co se mi stalo na Mikuláše

Ladislav Tulej, 9 let, Valašské Meziříčí, Romano suno 2013

Jmenuji se Ladislav Tulej a je mi 9 let. Rád bych vám napsal o svém zážitku, co se mi jednou stalo na Mikuláše. Venku sněžilo a my všichni čekali v klubu Zeferino na Mikuláše. Já si ani nemyslel, že se budu tak moc bát. Když dorazil Mikuláš do klubu, smál jsem se. Ale když přišli čerti, přišel na mě takový strach, že jsem nevěděl, co mám dělat. Ti čerti byli tři, ale opravdu strašní. Čerti se pak vyptávali tety, kdo zlobil. A já jsem, než ten Mikuláš přišel, zlobil opravdu hodně. Teta řekla, že já. Čerti se mě snažili nacpat do pytle. Tak příšerně jsem se nikdy nebál. Plakal jsem, ale čerti mě nepouštěli. Nakonec mě zachránil anděl. Ten byl nejhodnější. Pověděl jsem jim básničku a dostal hodně dobrot. Jsem rád, že tam anděl byl. Hodně jsem se bál, že si mě opravdu vezmou do pekla!

Jednou nás poslali zavřít slepici

Ladislav Horváth, 12 let, Třinec, Romano suno 2001

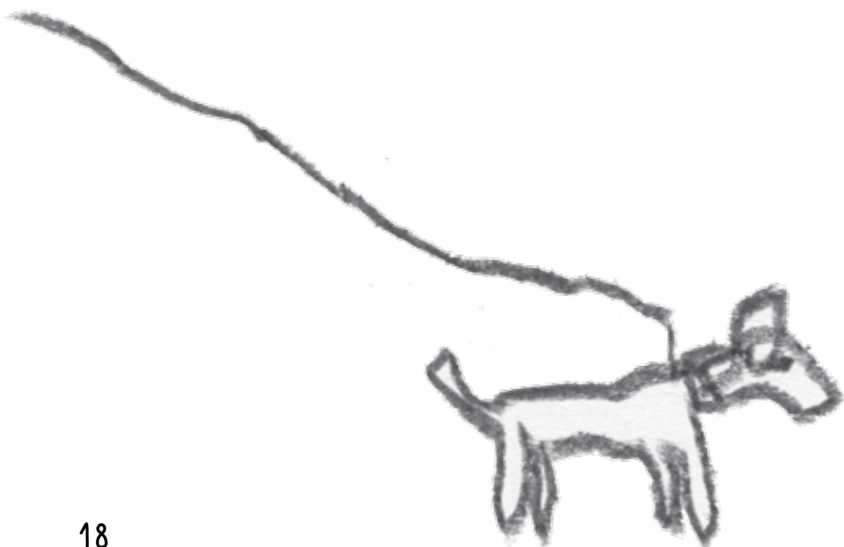
Jednou mě a moji sestru poslali, abychom zavřeli slepice. Venku byla už velká tma, tak jsem vzal sirky. Chtěl jsem své sestře posvítit, aby dobře viděla. Když sestra chtěla dát slepice do kurníku, najednou jí chytly vlasy na hlavě. Tohle jsem ale nechtěl. Ona mi říká: „Marču, ty slepice se mě nějak bojí. Pořád ode mne utíkají. Proč?“ Řekl jsem jí, že jí hoří vlasy. Rychle jsem sestru vzal a vrazil jí hlavu do kaluže po dešti.

Jsme obyčejní Romové

Jana Bílá, 11 let, Nymburk, Romano suno 2006

Jsme obyčejní Romové. Bydlíme ve vícepatrovém domě mezi Čechy. O patro výš bydlí mladá paní, která je Češka. Jednou mě paní Marcela poprosila, jestli bych jí nemohla hlídat psa, protože musí do nemocnice na operaci. Moje mamka mi to dovolila a pes Filip se k nám nastěhoval. Byl u nás rád. Je to šedý kudrnatý pudl. Chodili jsme spolu na procházky a několikrát jsme se za paní Marcelou v nemocnici zastavili. Čtyřikrát. Vždycky nás ráda viděla. Když se paní Marcela vrátila domů, koupila mi spoustu sladkostí. Protože musela ještě chodit o berlích, tak jsem pořád chodila s Filipem na procházky já. Paní Marcela se nakonec začala kamarádit i s mojí mamkou, chodila k nám na návštěvu, tak se skamarádily. Já jsem paní Marcele začala říkat teto a často k ní chodím. Tak jsem díky psovi Filipovi získala českou tetu.

[Zkušenost s rasismem]

Strach

Miroslav Čonka, 12 let, Pardubice, Romano suno 1999

Jednoho dne jsem jel autobusem z města. Nastoupil jsem a jel autobusem domů. Najednou tam vidím tři skinheady. Ztuhl jsem a díval se oknem autobusu ven. Potom si ke mně sedl jeden z nich. Zmocnil se mne strach a říkal jsem si pro sebe, kdy ode mě odejdou. Ale on vedle mne pořád seděl a já si představoval, že když vystoupím, tak mne zbijí, a budu ležet na chodníku jako nějaký pes. Ale nestalo se to. Vystoupili a mně se ulevilo. Byl jsem velice vyděšený a vystoupil jsem až na konečné zastávce. Utíkal jsem, co mi nohy stačily. Doběhl jsem domů a všechno řekl mamince. Od té doby nejezdím autobusem sám, ale s kamarády nebo se sestrou. Nepřeju nikomu, aby se mu tohle stalo. A hlavně ne celé mojí rodině. To už vůbec ne! Ta je pro mne to nejdůležitější na celém světě.

Mít rád bližního svého...

Lucie Kováčová, 15 let, Bílovec, Romano suno 2001

Mít rád bližního svého. Proč ne? Tyto slova zpívá Máří Magdaléna v muzikálu Jesus Christ Superstar. Nehodlám vám teď vypsát všechna slova této písně, ale pokusím se vám vysvětlit, proč jsem si je vybrala na úvod svého příspěvku. Jmenuju se Lucie, je mi patnáct let a chodím do deváté třídy. Tento rok je pro mě v mém životě asi ten nejdůležitější, protože se rozhoduju, čím v budoucnu budu. Jako malá jsem chtěla být princeznou, potom jsem slevila na herečku a zpěvačku. Od osmi let jsem snila o povolání novinářky. A tento sen mě ani dodnes neopustil. Řekla bych, že mne k tomu vedl jeden člověk, můj strýc Jan Horváth, který je známý jako novinář a romský aktivista. Na tomto povolání mě nejvíc láká to, že nejenže poznám spoustu lidí, ale také můžu vyjádřit jejich názor a můžu jim i pomoci.

Já si teď na novinářku zahraju. Poprosila jsem svou nejlepší kamarádku, aby napsala, co si myslí upřímně o mě jako o Romce a o Romech. Maruška napsala toto:

Lucka je moje dobrá kamarádka. Chodíme spolu do jedné třídy už skoro sedm let. Ze začátku to nebylo takové, jaké je to teď. Moc jsem nevyhledávala její přítomnost, protože byla Romka. Nebavila jsem se s ní. To bylo někdy ve třetí třídě. Teď je všechno jiné. Je to super holka. Dobře se s ní povídá. Mohu jí říct všechno. Je chytrá a správná, prostě dobrá kamarádka. Ve třídě si užila svoje. Občas se i teď objeví nějaké narážky na její národnost. Ale bere to statečně. Alespoň na první pohled to tak vypadá, protože nemůžu vědět, co se děje v její hlavě. Já osobně mám Lucku ráda, ale nemohla bych tvrdit, že bych se mohla bavit i s jinými Romy. Nevím, proč to je. Sama sebe se někdy ptám, proč to tak je. Ale odpověď neznám. Možná je to kvůli všemu, co vidím v televizi, co všechno dělají. I v mé rodině se mluví o tom, proč vlastně takoví lidé jsou, proč nemají práci nebo jen velice podřadnou, proč mají tak špatné sociální postavení. Ale všichni nejsou stejní. Živým důkazem je Lucka. O její rodině toho nevím moc, ale z jejího charakteru mohu usoudit, že Romové nejsou zase tak

špatní. Lucku už беру, jako by byla Češka. Možná, že časem se to všechno změní, ale chce to ještě čas. Možná, za nějakou dobu, mi budou připadat normální i ostatní, a i druzí je tak budou brát.

Asi s polovinou mých spolužáků chodím od třetí třídy. Opravdu to zpočátku nebylo lehké, ale ve třídě jsem nebyla jediná Romka, byl tam ještě jeden kluk. V páté třídě, když k nám do třídy přišli noví žáci, odešel můj kamarád na jinou školu, protože nezvládal učivo. Jsme totiž jazyková třída. Se staršími spolužáky jsem se už skamarádila, ale noví mě brali jen jako Romku. Pokud bych měla říct, který rok byl pro mě nejtěžší, tak to byla osmá třída. Jeden můj spolužák začal sympatizovat s hnutím skinheads. Ze začátku jsem si ničeho nevšímal, ale potom začaly narážky. Nevšímal jsem si toho, i když mi to vadilo. Přemýšlela jsem o tom, kdyby mi někdo vynadal do špinavých cikánek a byli by u toho moji spolužáci, řekla bych, že z celé třídy by se mě zastal jeden, možná dva kamarádi. Ale víc určitě ne. Nevím, čím to je. Asi by se báli nebo by je to prostě nezajímalo. Když například zaslechnu, že se někdo ve třídě baví o cikánech, a já stojím vedle toho člověka, a on i přesto pořád něco říká, připadá mi, že ten člověk je snad slepý. Nebo jim už jako Romka nepřipadám?

Doufám, že jste pochopili, proč jsem si vybrala tento název. A pokud ne, tak se vás opět ptám: Mít rád bližního svého, co je na tom tak zlého?

Co bych si přál

David Bihari, 12 let, Opava, Romano suno 1998

Přál bych si, aby na tomhle světě bylo všem Romům dobře, aby nebyly války, aby Romové s gádži vycházeli a aby Romové měli v této republice své místo. Aby neodcházeli do jiných zemí. Také bych si přál, aby na této zemi vládla rovnoprávnost a spravedlnost. Aby nebyl žádný rasismus.

Před měsícem zabili tři skini moji mladou tetu, měla tři děti. Moc věřím ve svatého Boha. Nevím, proč Bůh nechal zemřít tak mladou ženu. Já s tím nic nezmůžu, že jsem Rom. My chceme žít. Nechci, aby mlátili Romy ani gádže. Ať dají Romům práci. Až budu velký, chtěl bych se vyučit, nechtěl bych, aby moje učení bylo ovlivněné tím, že jsem Rom. Kéž nejsou rozdíly mezi gádži a Romy a kéž není v téhle zemi žádný rasismus! Jestli budu mít děti, přeju si moc, aby nikdy rasismus nepoznaly. Ať mají všichni Romové uspořádaný život.

Protiromské demonstrace v našem městě

Lucie Horvátová, 15 let, Janov, Romano suno 2014

Jmenuji se Lucka. Je mi patnáct let a bydlím v Janově. Jak tady byly ty demonstrace proti nám v roce 2009, to si pamatuju. Nevím, proč byly proti Romům, vždyť tu žijeme už kolik let. Tady jsme se narodili. Že jsem Romka, za to se já nestydím. Ale jsem člověk a tady jsem doma. Já za to nemůžu, kdo jak žije. O to se nestarám. Mě moje rodina vychovala slušně. A že si oni, Češi, vymysleli demokracii, to je zas jejich věc. My, Romové, jsme si to nevymysleli. Naše rodina a všichni lidi, bílí i černí, měli kdysi práci a bylo dobře. Žili si po svém. Teď kdo má platit tak vysoké nájmy! Všechno je drahé. Dneska se nežije dobře. To oni, Češi, kradou, zabíjejí, tak ať za to teď trpí oni. Nikdo nám nebude nařizovat, jak máme žít. Mluví o Romech a částečně mají pravdu, ale nemůžeme to my, Romové, odnášet všichni.

[Co rád dělám]

Povím vám, co všechno dělám doma

Jana Makulová, 15 let, Praha, Romano suno 2012

Povím vám, co všechno dělám doma. Mám moc hodnou maminku i tatínka, jenže jsou oba hodně nemocní. Proto leží veškeré domácí práce na mně. Ráno vstanu ve čtyři, ustelu postele, zametu, vytřu a umyju nádobí. Potom nachystám na stůl snídani: chleba, máslo a šunku. Uvařím hrnec čaje, aby měli na celý den, a jdu do školy. Ve dvě hodiny přijdu domů a vařím. Také peru, žehlím, no dělám vše, co je zapotřebí. Večer, když už ostatní spí, píšu úkoly a učím se. Dělám to s láskou, protože mám svou rodinu moc ráda. Je mi patnáct let.

Nāše koně

David Lakatoš, 15 let, Chlumeč, Romano suno 1997

Už mnoho let máme doma koně a jsme rádi, že je máme. Chová je můj děda, a když nejsem ve škole, tak mu pomáhám i já. Tahle práce mě baví. Jezdím pro krmení a pomáhám dědovi se slámou, hnojem a se senem. Můj děda mi za to dává peníze. Máme čtyři koně, dva hřebce a dvě kobyly. Vedle domu máme stáj a za domem máme pro koně výběh. Na koních se vozíme, jezdíme na nich okolo lesa, po polích. Můj děda na koních nejede, protože na nich jezdíme my – můj táta a já. Někdy je zapřaháme k vozu. A co dáváme koním jíst: v zimě oves, slámu, jetel, v létě zelený jetel nebo trávu. Minulý rok se nám narodilo hříbě, ale děda ho prodal spolu s matkou. Místo něho mi koupil koníčka, kterého jsem měl jeden rok. Potom malého koníka prodal a koupil mi velkého koně. Koně mám velmi rád a za pět let bych je rád sám choval. Děkuji svému dědovi, že mne učil pracovat, že se o ně starám.

[Drogy]

Hra na pravdu

Marie Kalejová, 13 let, Ústí nad Labem, Romano suno 2015

Jednoho krásného letního dne jsme se my holky, Lusie, Nikola, Hedvika a Zuzka, šly projít do parku. Byl opravdu krásný den, vše vonělo. Ptáci krásně štěbetali. Jedna z nás holek, Hedvika, řekla: „Co kdybychom hrály hru na pravdu?!“ Holky s tím souhlasily, ale jedna z holek, Zuzka, řekla: „Jak hru na pravdu?“ „No přece, že si můžeme říct tady všechno příjemný i to nepříjemný.“ Zuzka pořád nechápala. „No přece řekneme si tady vše, co se nám stalo v životě.“ Zuzka řekla: „Aha, už chápu.“ Hedvika: „Souhlasíte s tím, holky?“ „Ovšem.“

Sedly jsme si do trávy, uvelebily se a pak jsme losovaly, která z nás začne první. Los padl na Nikolu, a tak začala vyprávět svoje zážitky, ty příjemný i ty nepříjemný. A tak se vystřídaly všechny holky ve svém vyprávění. Ale jeden příběh nás zaujal, ten Lusiin. A tak se vám ho pokusím popsát.

Lusia vyrůstala do pěti let jako každý dítě. Jednoho dne jejího otce zavřeli do vězení. Její máma se zhroutila. Do té doby, než se maminka vzpamatovala, bydlely děti u své tety. Byly tam asi měsíc, potom se vrátily zpět ke své matce. Postupem času se maminka vzpamatovala. Ale Lusie, nejstarší ze sourozenců, zjistila, že to není ta máma, co kdysi. Jednoho dne maminka byla v koupelně a zapomněla zavřít. Lusie o tom nevěděla, že tam je maminka. A ani maminka nevěděla, že tam zrovna přijde, když vešla Lusie do koupelny. Přitom nachytala svoji maminku, jak bere drogy. Ihned jí to vzala z ruky. Její maminka: „Ne, dej to sem!“ Lusie: „Ne, ne! Nedám! Vždyť si nám slíbila, že to nebudeš dělat, že se o nás budeš starat jako jiné maminky o své děti!“ „Ale já se o vás starám!“ „Ne, nestaráš! To já se o ně starám.“

Maminka s ní už dál nemluvila. Tak šla Lusie k ní. Vzala jí to. Zmlátila ji za to a tak to bylo každý den. Lusie se musela dál starat o své dva malé bratry. Maminka se ráno oblékla, namalovala se. A ještě je mlátila. Někdy taky šla pryč, vrátila se třeba až večer nebo druhý den ráno. A tak to bylo pořád, dokud jí nehrozilo odejmutí. Pak se maminka vzpamatovala. Řekla si, že to tak nemůže být. Tak postupem času se maminka zlepšovala. A Lusie už mohla říct, že je to její maminka. Konec.

Moje sestřička

Adriana Karvajová, 15 let, Česká Lípa, Romano suno 1999

Jednou se moje sestra vrátila z Německa. Mně bylo právě ten den čtrnáct let. Ten den byla sobota, to si pamatuju. Přivezla mi z Německa kožené kalhoty a k tomu taky koženou bundu. Hned jsem si to oblíkla. Byla jsem celá šťastná. Moje sestra se pak chystala na diskotéku. Zeptala jsem se jí: „Můžu jít s tebou na diskotéku?“ Odpověděla mi, že jo, že můžu. Ptala jsem se jí jen z legrace, ale ona to vzala vážně. Pak jsem šla ven. Potkala jsem kamarádku Šárku. Zeptala jsem se jí, jestli nepůjde na diskotéku s námi. Řekla, že jo, ale že nemá co na sebe. Já na to, ať přijde okolo sedmé k nám domů. Přišla přesně. Oblíky jsme se. Sestra šla do koupelny a byla tam nějak hodně dlouho. Obě jsme si se Šárkou říkaly, že je nám to divné, co tam tak dlouho může dělat. Vtom vyšla ven, pořádně se nadechla a řekla: „Tak co, jdeme se bavit na diskotéku? Tancovat, kočky?“ My jsme se se Šárkou na sebe jenom podívaly a šly jsme. Ve výtahu jsme si zapálily cigaretu. Pozorovala jsem sestru. Furt popotahovala nosem. Proč, to jsem nevěděla. Nejdřív jsme šly k výčepu. Tam jsme byly krátce. Seděly jsme. Pak jsme šly nahoru na diskotéku. Sestra za nás platila. Dobře jsme se bavily. Tančily jsme, pily, oslavovaly moje čtrnácté narozeniny. Když jsme dotancovaly, šly jsme si obě sednout, Šárka i já. Moje sestra mi říká, jestli nechci zkusit pervitin. Já řekla, že jo. Šly jsme na záchod. Sestra udělala dvě dávky a ukázala mi, jak se ten pervitin bere. Šárka si taky vzala. Já jsem byla uvolněná, bylo mi hezky, fajn. Když jsem přišla domů, nemohla jsem usnout. Sestra mi řekla, že to je normální. Po drogách se nespí. Nemohla jsem spát, tak jsem se šla vykoupat. Pak se nám nechtělo nic dělat. Doma nás to nebavilo. Tak jsme šly ven, pryč. Já jsem šla za kamarádkou Maruškou. Chtěla jsem s ní jet do Mimoně za klukama, ale nejely jsme tam. Kam šla sestra, jsem nevěděla. Když jsem přišla domů, sestru jsem doma nenašla, ale tašky měla na chodbě sbalené. Nevěděla jsem, co se děje, kam odjíždí. Čekám na ni, až přijde. Čekala jsem, až jsem usnula. Když jsem se vzbudila, bylo už ráno. Tašky na chodbě už nebyly. Ona taky nebyla doma. V kuchyni na stole ležely dvě stovky a dopis. Rozbrečela jsem se. Svíralo se mi srdce. Stýskalo se mi. Chtěla jsem si jít koupit tu drogu, ten pervitin, ale nekoupila jsem si ho. Utratila jsem to za

blbosti. Sestra Jolana není doma. Nevím, kde je, i s tím pervitinem. Jen ten jí drží při životě. Už si taky drogy píchá injekcí. A zatím s tím nepřestala. Pořád to neskončila. Bolí mě to moc. Chybí mi, a i já jsem do toho spadla. Zkusila jsem to. Romové nikdy nic takového nedělali, že by brali drogy.

To je všechno, co jsem vám chtěla říct. Prosím vás, holky a kluci, neberte drogy! Nefetujte! Tady v České Lípě je to hodně rozšířené. Hodně romských kluků a holek do toho spadlo. A pořád padá. Co bude dál, nevím.

[Moje první láska]

Jmenuje se Viky Charlotová

Arkadiusz Chrabaszcz, 9 let, Hradec Králové, Romano suno 2014

Má láska se jmenuje Viky Charlotová. Je krásná. Je z Ostravy. Nevím, jestli mě miluje. Je jí jedenáct let. Píšeme si spolu na Facebooku. Přál bych si ji vidět. Toužím s ní jet na Havaj. Chtěl bych ji požádat o ruku v kavárně.

Lukášek

Vanesa Kandráčová, 13 let, Valašské Meziříčí, Romano suno 2014

Jmenuji se Vanesa Kandráčová. Je mi třináct let a chodím do šesté třídy. Mám ještě tři sourozence. Dvě starší sestry a jednoho staršího bratra. Já jsem z nich nejmladší. Chci vám napsat, kdy jsem se poprvé zamilovala. Když má nejstarší sestra porodila Lukáška. Jela jsem se na něj podívat k sestře do Ústí a zamilovala jsem se do něj. Ten jeho krásnej obličejíček a nádhernej nosánek! Když jsem ho pochovala, tak mě bodalo u srdce. Teď mu budou už tři roky a je čím dál krásnější. Je velmi chytrý. Rád se hezky obléká. Sestra je z něj hotová, jakého ze sebe dělá frajera. Když přijedu do Ústí, tak mě celou pusinkuje. Hned mi ukazuje hračky a svoje boty. Mám ho strašně ráda! Moje druhá sestra porodila teď někdy. Má holčičku. Jmenuje se Anna Maria. Říkáme jí Maruško po naší mámě. Jsou jí teprve tři měsíce, ale je dost chytrá. Taková skvělá, tlustoučká. Taky ji mám moc ráda. Oni jsou mé lásky!

Byli jsme velká parta

David Tišer, 19, Kolín, Romano suno 2002

Moje první láska byla hodně těžká. Byli jsme velká parta, bylo nás dvacet, no a jako v každé takové partě si někteří kamarádi byli blíží. Já jsem měl nejlepšího kamaráda Michala. Michal měl holku, jmenovala se Katka. Katka se mi líbila, ale nikomu jsem to neřekl. Ani to nijak nebylo vidět, že ji miluju. A proto jsem zůstal jako solný sloup, když za mnou jednoho dne přišel Michal a povídá, že si myslí, že ho Katka nemiluje, že miluje mě. Nikdy jsem ze sebe nedělal žádného krasavce, tak jsem mu nevěřil, ale v hloubi duše jsem si přál, aby to byla pravda. S Katkou jsem se ani nebavil, nemohl jsem se na ni ani dívat, jak jsem se styděl. Pořád jsem si říkal, co když je to pravda. Ale nevěděl jsem, jak to je, protože Katka mi nic neřekla. Po nějaké době jsme šli všichni na diskotéku. Na diskotéce hráli pomalé písničky a všichni šli tancovat, jen já jsem zůstal sedět. Michal s Katkou tancovali taky. Když začali hrát druhou pomalou, přišla Katka za mnou, abych s ní šel tancovat. Nevěděl jsem, co dělat, protože Michal byl můj nejlepší kamarád a nechtěl jsem mu ublížit, ale Michal mi řekl, ať s ní jdu tancovat. Tak jsme šli. Když už jsme tancovali, řekla mi Katka, že mě miluje a že se mnou chce chodit. Já jí na to nic neřekl a utíkal jsem za Michalem, všechno mu říct. Michal všechno pochopil a překvapil mě. Řekl mi, ať s ní chodím, že je mu to jedno. Byl jsem hrozný, protože Michal, jak už jsem psal, byl můj nejlepší kamarád, a já mu udělám tohle. Ale Michal byl dobrý kamarád a řekl, co řekl, a já mu moc děkuju, protože mi dal poznat, co je to láska, tím, že mi přenechal Katku. S Katkou jsme začali chodit, ale láska nám vydržela jen dva roky. Po těch dvou letech už jsme se nikdy neviděli. Moc nás oba bolelo srdce. No, co se dá dělat, to je láska. Láska není jen hezká. Tak to je moje první láska. Všichni jednou poznají, co je to láska.

[Být Rom]

Co pro mě znamená romství!

Kevin Kandráč, 9 let, Valašské Meziříčí, Romano suno 2012

Jmenuji se Kevin Kandráč. Chodím do třetí třídy a je mi devět let. Chci vám napsat něco o tom, co pro mě znamená romství. Romství, to je vše, co dělají Romové. Jak žijí dnes, i to, jak žili dřív. Co je nejdůležitější pro nás, pro Romy, to je rodina. Rodiče žijí jen pro nás, pro děti. Bez rodiny je člověku smutno. Naše maminka s tátou nás učí, abychom se k sobě chovali hezky. Mám dva starší sourozence – čtrnáctiletou sestru a dvanáctiletého bratra. Každý o mně říká, že jsem pěkný čert, ale vím, že mě mají všichni rádi. Maminky i tatínka si moc vážím. Chodí do dvou zaměstnání, aby nám mohli zaplatit hudebku, kam chodím já i obě moje sestry. Táta nás učí také zpívat. Sestra zpívá moc hezky, chce se stát zpěvačkou. My, Romové, máme takový dar. Nikdy se nebudu za své romství stydět, jsem hrdý, že jsem Rom. Někdy máme problémy, lidé nám nadávají, ale nejsou takoví všichni. Já mám hodně kamarádů, co nejsou Romové. Můj bratr má za kmotru také gadži a máme ji všichni moc rádi. Romství je to, jak žijeme. Jak tančíme, jak jsme kočovali, hudba, zvyky, no všechno, co my, Romové, děláme. A já jsem pyšný na to, že jsem romský kluk!

Co by bylo jinak, kdybych se narodila jako Češka

Renata Hlaváčová, 9 let, ZŠ Němčice nad Hanou, Romano suno 2013

V čem bych se cítila jinak? Tak jednak bych neuměla romsky. Také bych neuměla romsky tancovat. Taky bych se neuměla domluvit romsky. Neuměla bych vařit romské jídlo. Nemohla bych zpívat romské písničky. Neměla bych romskou výchovu, ale českou. Ale jsem hrdá, že jsem Romka.

Vyjít dneska ven

Simona Cinová, 15 let, Česká Lípa, Romano suno 2012

Jmenuju se Simona a jsem z České Lípy. Chodím už od první třídy do zvláštní školy. Teď se jmenuje základní škola praktická. Chtěla bych udělat nějakou školu, abych pomohla svojí rodině, protože jsou na tom špatně. Ve škole mi to moc nejde a hlavně jsem měla velké problémy s docházkou do školy, ale za to si můžu sama. Každý mi říká, jak se mám chovat a co mám dělat, aby můj život byl krásný, aby moje děti nevyrostaly v chudobě jako já. Jsem Cikánka a vyjít dneska ven jako Cikánka, tak to stojí za to. Každý na vás kouká, že jste Cikánka, ale co, já se snažím je neposlouchat. Je tady velký rasismus, já bych to chtěla nějak změnit, aby to tak nebylo, abychom mohli vyjít ven a nemuseli se bát. Mrzí mě, že lidi s tím nic neudělají. U nás na škole je jeden romský asistent, ale naše paní ředitelka pro něj nemá peníze, takže mu dál práci u nás nedá. Když je tu, tak je to lepší, protože nám dává rady, jak se my, Cikáni, máme správně chovat. Chodím do romského souboru, kde tancujeme a zpíváme, protože si chceme udržet svoji romskou kulturu. Ze všeho mně nejvíc vadí, že nám hodně lidí nechce rozumět, a jsem z toho moc smutná.

Romství

Patrik Čonka, 17 let, Kolín, Romano suno 1999

Když mému strýci zemřela dcera, byl on sám starý a nemocný. Už několik dní ležel v posteli, protože nemohl chodit. V den pohřbu mu synové připravili auto, které ho mělo odvézt pohřebním průvodem od domu ke hřbitovu a zpět. Cesta byla dlouhá jeden a půl kilometru. Starý strýc překvapil nejen své syny, když řekl: „Autem nepojedu. Půjdu pěšky, tak, jak se to sluší a patří na pohřbu.“ Ale jak, divil jsem se, když nemůže chodit. Jeho synové se nemuseli dlouho radit, aby věděli, co mají udělat. Posadili strýce na ramena jednoho ze synů a ten nesl svého otce od domu na hřbitov a zpět. Nikdy v životě jsem nic podobného neviděl. Hrdě a důstojně s ním krácel těsně za rakví. Nikdo se nedivil. Nikdo se nesmál. Uvědomil jsem si, že teď už vím, co je romství.

[Migrace - do Česka i z Česka]

Dobrý den, lidi!

Denisa Slepčíková, 15 let, Sokolov, Romano suno 2013

Dobrý den, lidi! Jsem Denisa Slepčíková a je mi patnáct let. Tenhle příběh je o mámině tetě, která žila na Slovensku, v Třebišově. Byla jsem u ní s mámou a teta vyprávěla, jak se jí tehdy žilo. Měla strašný život. Protrpěla si toho hodně. Zemřeli jí oba rodiče i muž. Měla čtyři děti. Dva kluky a dvě holky, Melisu, Natašu, Davida a Láďu. Protrpěla to všechno s dětma. Kolikrát neměla co vařit. Neměli ani vodu. Tak chodili k bílým prosit o vodu i o jídlo. Taky někteří Romové k nim byli hodní. Teta se modlila k Bohu, aby jim pomohl. A pak přijel na návštěvu její bratr. Když ji viděl, strašně se rozplakal. Říká jí, jestli nechce do Čech, že jí sežene byt, že se tam budou mít královsky. Děti budou chodit do školy a ona do práce. Chtěla. Vzala děti a jela do Čech. A byla v Čechách. Bratr jí fakt sehnal byt. Přihlásil ji. Děti chodily do školy. Teta sehnala práci po pár dnech. Žila si náramně a děkovala za to Bohu. Teď je už babička a pořád si žije dobře. A nám říká: „Ne abyste byli lakomí! Bůh vám dá místo na světě! Svět je velký!“ S mámou jsme ji poslouchaly a obě jsme strašně brečely. Teta taky. To, co zažila teta, to bych nepřála nikomu na světě! Budte šťastní celý život! To vám přeje já, moje máma a teta.

Malé děvčátko ze Slovenska

Květoslava Podhradská, 51 let, Ostrava, Romano suno 2012

Pamatuji si, jak jsme se přistěhovali ze Slovenska do Ostravy. Bylo mně šest let a moje máma mě učila a říkala: „Květo, až půjdeš do školy, musíš učitelce pěkně říct: ‚Dobrý dzeň.‘ A když se ti bude chtít na WC, tak se musíš dovolit, říct: ‚Súdružka učitelka, možem íst na záchod?‘“ Tyto dvě věty jsem uměla dobře, když jsem nastoupila poprvé do školy. Jinak jsem neuměla ani slovo česky. Ve třídě jsem jen seděla a poslouchala, co říkají a dělají spolužáci. Pomyslela jsem si: Já také chci mluvit. A začala jsem mluvit romsky. Myslela jsem, že mě nikdo neuslyší. Paní učitelka řekla: „Kdo to tady mluví?“ Lekla jsem se a už jsem nikdy nemluvila sama k sobě. Tato paní učitelka byla hodná, pořád na mě mluvila. Moc dobře věděla, že nerozumím česky, proto na mě mluvila. Až jednou, jak jsem chodila celý rok do školy, z ničeho nic jsem paní učitelce začala rozumět, co říká. Jejda, jak já jsem byla ráda. Ale nakonec jsem musela ještě jednou nastoupit do první třídy. Když jsem nastoupila do druhé třídy, to už jsem věděla, co si gádžové povídají. Byla jsem pyšná, že umím také mluvit česky. Taky jsem chodila do obchodu nakupovat a říkala: „Jeden chleba si prosím.“ A tak pomaloučku jsem začala mluvit česky. V dnešní době Romové doma mluví česky, takže děti, když nastoupí do školy, umí mluvit česky. Ale přesto čeština pro nějaké Romy je docela těžká řeč. Nikde na žádné škole Češi nemluví romsky. Až na jednu porubskou školu, kde se romština vyučuje. Romové a děti, i já se učím psát romsky. Já do té školy chodím do čtvrtého ročníku jednou týdně odpoledne. Chci udělat maturitu. PS: Můj otec říkával, když něco nedopadlo ve škole dobře. „Nač chodíš do školy, když nic neumíš.“ Pokaždé po třídních schůzkách. Já jsem se ho vždycky bála.

Odjeli jsme do Anglie

Nina Kandrová, 14 let, Rožnov pod Radhoštěm, Romano suno 2001

Jmenuji se Nina, je mi třináct let. Na zimu jsme celá rodina odjeli za tetou do Anglie. Ještě nikdy jsem nejela tak daleko. Měla jsem hrozný strach z letadla. Jen jsem tam tak seděla a vůbec se nedívala ven. Bydleli jsme u tety a táta si našel práci. Za měsíc jsme si koupili byt. Teta nám pomáhala dorozumět se. Po nějaké době jsme i my začali mluvit jejich jazykem. Chodila jsem do školy. Moji sourozenci chodili do kostela, kde si hráli a učili se jejich řeč. Jezdili jsme se koupat k moři. Měla jsem tam hodně kamarádek. Všechno jsem jim ještě nerozuměla. Nejmladší bratr měl jít do školy, do první třídy, tak maminka rozhodla, že se pojedou domů. Na rozloučenou maminka s tatínkem připravili hostinu a pozvali všechny naše známé Angličany. Bylo to moc krásné. Plakali jsme. Byli to moc hodní gadžové. Ale pořád si s nimi telefonujeme a jeden ten gadžo za námi přijede do Čech. Hodně jsem se těšila na své kamarádky, na školu... Doma je doma.

Zpátky do Česka

Alena Boldiová, 12 let, Brno, Romano suno 1999

Jsmo romská rodina, pět dětí, samé holky. Rodiče řekli: „Děti naše, jedeme všichni do Belgie. Tam nám bude líp. Tady to není dobré.“ Všichni jsme se odhlásili ze školy a v prosinci jsme odjeli do Belgie. Jeli jsme přes Německo a na hranici nám celník řekl: „Romové do Belgie nesmí.“ Tak jsme se sebrali a jeli zpátky do Česka, do Mostu k rodině. Na vánoční svátky jsme byli u příbuzných. Po svátcích jsme jeli do Brna. Tam mám strýce. Bydleli jsme tam jeden měsíc. Teď jsme v podnájmu. Byt nemáme, rodiče ho prodali a nikdo nám nechce pomoci. Já ale takhle žít nechci. Chci zpátky náš byt. Dřív jsem byla veselá, teď jsem často smutná. Je mi líp ve škole než doma. To je všechno, co ti chci říct, když tě zajímá moje psaní. Buďte všichni šťastní!

Jak jsme jeli do Belgie

Milan Stojka, 16 let, Nymburk, Romano suno 2006

Když mi bylo deset let, řekli si moji rodiče, že pojedeme za rodinou do Belgie. Jeli jsme autobusem. Cesta nám trvala celý den a celou noc. Zpočátku jsme bydleli u rodiny, ale za dva měsíce jsme si pronajali vlastní byt. Máma nás přihlásila do školy. Tam začal můj těžký život. Chodili se mnou do školy Turci, Albánci a taky Belgičani. Z řeči, kterou mluvili, jsem nerozuměl ani slovo. Ve škole nebyl jediný, kdo by mluvil česky. Nemohl jsem se nikoho na nic zeptat, protože mi nerozuměli. Za půl roku jsem začal rozumět vlámsky, ale začal jsem mít také velké problémy s Turky. Každý den jsem chodil domů úplně špinavý, protože mě neustále mlátili. Když jsem jim utíkal, tak na mě plivali. Jednou kvůli tomu šla moje máma do školy za ředitelem. Na pár dní byl klid, ale pak všechno začalo znovu. Pořád jsem se jim snažil utéct, ale marně, vždycky mě chytili, zmlátili a poplivali. Po třech letech máma řekla, že se vrátíme zpátky do Čech. Byl jsem moc rád. Dostali jsme se do Čech letadlem. Už za dvě hodiny jsme byli v Praze. Když jsme se vrátili, hned jsme se nastěhovali k dědovi. Bydlíme tu už tři roky. Chodím zase do české školy. Mám tu kamarády a jsem šťastný. Belgie mi vážně nechybí.

Do Anglie a z Anglie

Edita Ščuková, 15 let, Plzeň, Romano suno 2004

Jsem z Plzně a jmenuji se Edita. Je mi patnáct let. Chtěla bych Vám o něčem vyprávět, protože si myslím, že můj příběh se Vám bude líbit. Začalo to tím, že se moji rodiče rozmýšleli a pak se rozhodli, že pojedeme do Anglie. Já byla ráda, protože jsem si jako každý myslela, že v jiné zemi se žije líp, a byla jsem zvědavá. Ale na druhou stranu jsem byla nešťastná, protože jsem si říkala, co moji kamarádi: budou mi chybět. Ale co jsem mohla dělat? A tak jsem poslechla rodiče, kteří všechno připravili. A pak jsme jeli do Anglie. Už po jednom týdnu se mi tam začalo líbit. Tak jsme si řekli, zůstaneme tady. A já začala chodit ven, ačkoli jsem ještě neuměla jejich řeč, přesto jsem chodila ven. Neměla jsem žádné kamarády. Ale co jsem mohla dělat. Tak jsem chodila dál ven, abych se s někým seznámila, ale musím říct, že to trvalo opravdu hodně měsíců. Ale pak jsem potkala takové kamarády, kteří mne přijali mezi sebe a chápali, proč jsem jiná než oni, protože jsem romská holka a oni jsou z Anglie. Ale říkali, že jsem taková jako kdokoli jiný od Romů. Pak jsem se naučila jejich jazyk a bavila jsem se s nimi normálně, skoro jako romsky. Napřed jsem si myslela, že to bude hodně těžké, ale po čase, když jsem se rozkoukala, uvědomila jsem si, že to není tak těžké, jak jsem si myslela. No a pak se mi tam líbilo tolik, že se mi nechtělo zpátky domů do Plzně. Přesto mne těší, že jsem něco krásného poznala. Strávili jsme tam tři roky. A nyní jsem v Čechách čtyři měsíce a strašně by se mi chtělo jet zpět do Anglie. A chci Vám říct, že kdyby mi někdo řekl „jedeme do Anglie“, hned bych jela, ale jen na jeden týden, protože své rodiče bych v Čechách samotné nenechala. I kdybych jim řekla, aby za mnou přijeli, oni by nejeli, já vím, jak to je. A kdybych vyhrála Vaši soutěž Romano suno, tak bych Vám všechno o té Anglii vyprávěla. Myslím, že se Vám můj příběh bude líbit. Ráda jsem Vám napsala a chtěla bych Vás poznat.

[Pohádky]

Čarovné městečko

Erika Fečová, 10 let, Praha, Romano suno 1997

Bylo jedno hezké město. A žilo v něm hodně bosorek. Jednou tam přišel hezký romský chlapec. Uviděla ho jedna bosorka a hned ho začarovala. Do takové ošklivé žáby. Mnoho let jako žába. V tom městě bydlela stará žena a ta měla tři dcery. Poslala tu nejmladší pro vodu k pramenu. Jakmile dívka hodila vědro do vody, žába ho zachytila. Říká jí: „Dám ti vodu, jestli se staneš mojí ženou!“ Marča říká: „Proč ne?“ Žába jí vodu dala. Marča se zaradovala, jak na žabu vyzrála. V noci, když šli všichni spát, slyší, jak někdo zpívá: „Limbor, limbor, limborijá, otvor mi, má milá, dveře.“ „Mami, poslouchej!“ „To nic, to je žába. Jdi, otevři!“ Žába vešla dovnitř a znovu zpívá: „Limbor, limbor, limborijá, už my doma, moje ženo.“ „Mami, co mám dělat?“ Matka jí říká: „To nic. To je jen žába. Polož ji do postele!“ Marča celou noc proplakala. Až k ránu si trochu zdřímla. Jakmile se vzbudila, nevěřila svým očím. Vedle ní ležel ten nejkrásnější romský chlapec. Svoji matku Marča zlíbala za to, že má tak krásného muže.

(Tuto pohádku vyprávěla mojí mamince její babička a mně zase moje babička. Je to taková rodinná pohádka. Až já budu maminka a babička, budu ji vyprávět svým dětem i vnoučatům. Tato pohádka se vypráví zásadně v romštině.)

Nāše opice Girra

Pavel Mica, 11 let, Brno, Romano suno 2002

Jednou se naši dohodli, že pojedeme na dovolenou k moři. Všichni jsme nasedli do auta a jedeme. Jak tak jedem, tatínek do něčeho narazil. Rodiče si z toho nic nedělali. Byla to nějaká opička. Dojeli jsme k moři. Tatínek s maminkou šli objednat hotel a my se šli projít. Když jsme byli venku, viděli jsme tu opici. Moc jsem ji chtěl, tak jsem se zeptal maminky, jestli si ji mohu nechat. Přemýšlel jsem, jaké jí dám jméno. Napadlo mne, že Girra. Girra s námi byla celý týden. A když jsme jeli domů, vzali jsme s sebou i Girru.

Můj bratr Marek hraje hokej, tak spolu na dvoře bruslíme, aby hrál dobře. Máme i hokejky a puk a Girra teď hrála s námi. Dal jsem jí na nohy brusle a ona bruslila s námi. A Girra hrála líp než my s bratrem! Když byl zápas, šli se s námi rodiče podívat, jak to Markovi jde. Hrál tým FC Romové a FC Gádžové. Gádžové hráli lépe než Romové. Vyhrávali 3:1, ale Marka faulovali, upadl a zlomil si nohu. Zápas přenášela televize a Girra se na to koukala. Když viděla, jak hrajeme, chtěla nám taky pomoci vyhrát. Když ji uviděl trenér, byl překvapený, že chce taky hrát. Dali jí na nohy brusle, helmu na hlavu a hokejku. Začali jsme hrát s opicí. Všichni lidi se začali smát, kdo to hraje. Opice hrála moc hezky. Na bruslích uměla líp než my. Na dresu měla číslo 10 a hrála tak dobře, že jsme vyhráli. Romové 10:5 nad gádži. A všechny góly dala Girra. Tatínek a maminka měli ohromnou radost, že jsme vyhráli. Všichni nám hodně tleskali a nejvíc maminka s tatínkem.

FC Roma – FC Gádžové 10:5

[Starosti]

Jaká jsem se narodila, taková jsem

Anežka Cinová, 12 let, Česká Lípa, Romano suno 2013

Jmenuju se Anežka a žiju s tátou a mámou. Maminka má silné astma a já taky. Byla bych ráda, kdybychom byly zdravé. Hodně se bojím, když má mamka astmatický záchvat. Ale je tu ještě jedna věc, které se bojím úplně nejvíc. Mamce na vyšetření zjistili, že by se u ní mohl objevit nádor. Všichni jsme čekali na výsledky vyšetření. Ukázalo se, že je to zatím dobré, ale vyhráno ještě není. Byla jsem ráda, že mamka mohla zase jít do práce, protože pracuje v nemocnici, a kdyby se jí udělalo špatně, tak jí určitě někdo hned pomůže. Taky jsem se bála chodit mezi kamarádky, protože si holky neumějí představit, jak je astma nepříjemné, a často se mi smály, že si tu nemoc vymýšlím. Ve škole jsem si našla kamarádku Andreu. Je to Češka a je opravdu bezva a vůbec se mi neposmívá, že jsem cikánka. Některých dětí se bojím, nadávají mi, že jsem cikánka, ale mně už to nevadí. Jaká jsem se narodila, taková jsem a jsem vlastně ráda, že jsem Romka. Spíš se stydím, když někdy jdu po městě a lidi na mě koukají a někteří řeknou, že určitě smrdím, i když nesmrdím a nikomu nic nedělám. Teď je to u nás doma divné. Mamka se pohádala s tatškou a chtějí se dát rozvést. Toho se moc bojím. Snad to dopadne dobře. Každý večer se modlím k Bohu. Do kostela se bojím chodit, tak se modlím doma, aby mě nikdo neviděl.

Bída v naší rodině

Radka Miková, 16 let, Mělník, Romano suno 2004

V naší rodině je velká bída. Nejdříve napíšu něco o sobě. Je mi šestnáct let. Bydlím v chudém bytě dva plus jedna s mámou, mladším bratrem a se sestrou. Táta je ve vězení, tak o něm ani nemusím psát. Já jsem obyčejná romská holka a mám vztek, že nemám ani trochu času na sebe, protože se musím starat o rodinu, když je máma pryč. Ve vesnici mám spoustu českých kamarádek, které jsou bohaté a co chtějí, to si koupí. Nemůžu se s nimi porovnávat. Už se těším, až bude léto a budu chodit na třešně. Doma musím uklízet a vařit – pokud je zrovna co. Minulý týden jsme jedli jen brambory. Celý týden jsme jedli halušky se zelím a marikľa pečené na plotýnce. Už ani nevím, kdy jsem měla naposledy slepici. Máme se dobře, jen když máma dostane peníze. To si pak tři dny jíme. A pak už jíme akorát brambory, jak jsem už napsala. Já už tenhle život nemůžu vydržet, nemůžu vydýchat, jak máma žebrá peníze u cizích, a když pak dluhy vrátí, nic nám nezbyde. Museli jsme dát do zástavy i televizi. Občas chodím prosit ke gádžům, aby nám půjčili peníze. Když mě zahlédnou, jak jsem oblečená, hned uhýbají stranou. Nechtějí mě ani vidět. Stydím se za to, někdy se mi chce utéct do lesa a tam se vyvztekat. Proč je ten svět tak krutý, nelítostný k Romům? A já si říkám, tohle není dobrý život. Ale vydržím to. A až budu velká, udělám si svůj život hezčí, než má moje máma, v bídě, o bramborách. Já chci mít život jako mají Češi.

Táta s mámou jsou ve vězení

Jenifer Rafaelová, 13 let, Ostrava, Romano suno 2016

Ať vám Bůh dá dobrý den, lidé! Buďte šťastni! Chtěla bych vám povědět o své rodině. Ještě než začnu, jsem Jenifer, dcera Čokova a Macina. Jenže táta s mámou jsou ve vězení a to je velmi těžké, když vedle sebe nemáte svého tátu a mámu. Mám ještě dvě mladší sestry. Jedna se jmenuje Venocia, je jí osm. Druhá sestra je Saloma. Jí je deset. Dříve jsme byly u naší babičky, ale babička před rokem umřela, takže teď jsme u tety, máminy sestry. Přeju si, aby táta s mámou byli doma. Mám ve svém srdci velký smutek. Jezdím za mámou a tátou na návštěvu. Když od nich odcházím, brečím a je mi strašně smutno. Potřebuju svoji mámu. Navíc jsem teď v pubertě a nemám ji u sebe. Kdybych o tom začala psát, psala bych až do rána. To jsem vám chtěla o sobě říct. O tom, co v sobě nosím, o tom se sem psát nedá. Musím to prožít sama. Jenom moje srdce a moje mysl ví o té tízi. Prosím Boha za celou svoji rodinu, abychom byli spolu. Až budu dospělá, udělám všechno proto, abych se nedostala do vězení a abych svým dětem nepřinesla takový žal, co moje máma přináší mně a mladším sestrám. Lidé, nedělejte hlouposti a buďte spokojeni! Buďte šťastní!

[Chci vám vyprávět o člověku, kterého mám rád]

O mé zlaté babičce

František Fakol, 12 let, Písek, Romano suno 2014

Moje babička pochází z Gromoše ve Staré Ľubovně. Maminka se jmenuje Hana a tatínek Lajoš. Babička pochází ze čtrnácti dětí. Roky uběhly a děti si vzaly ženy a muže. Moje babička Věra si našla muže Mižua. Vzala si ho a měla s ním tři děti. Jednoho chlapce a dvě starší děvčata. Mirek, Táňa (maminka) a Věra. Dědeček a babička tvrdě pracovali a vydělávali peníze. Koupili si auto. Jednoho dne řekl dědeček babičce, že se chce jet podívat na svého dědečka. Babička říká: „Zůstaň doma, nikam nejezdí.“ Dědeček neposlechl. Vzal s sebou své tři bratry, nasedli do auta a jeli do Březnice za starým dědečkem. Daleko nedojeli. Moje babička Věra doma žehlí dětem oblečení do školy. Najednou se jí udělalo strašně smutno. Podívala se z okna a zahlédla tam ženu se šátkem na hlavě. Toho se lekla, jestli se něco nestalo. Řekla své nejmladší dceři: „Pojď, jdeme dolů.“ Šly k sestřenici. Babička nechtěla, aby dcerka poznala, že má strach. Vtom přivezla sanitka dědečkova bratra. Byl samá krev. Vlasy mu stály, byl bosý. Babička se ho lekla, z očí jí tekly slzy. A říká: „Vy jste se porvali!“ Se slzami jí říká: „Kdybych se porval, to by bylo lepší!“ Švagrová začala plakat, říká jí: „Bratři umřeli, bourali jsme.“ Babička se posadila na kámen a dívala se na jednu stranu. V té bolesti jí půlka odešla. Začala plakat a prosit Boha: „Proč se mi to stalo!“ Když dědeček s bratry umřel, nemohla tomu uvěřit. Zůstala sama s dětmi, jiného muže si nevdala. Měla hodné rodiče, pomáhali jí vychovat děti. Pořád pracovala, aby dětem nic nechybělo. Jak voda plynula, tak roky ubíhaly. Děti vyrostly. Děti založily rodiny a Věra se stala babičkou. Měla devět vnoučat. Mirek měl čtyři děti, dva chlapce, dvě dívky. Táňa tři děti, dva chlapce a jednu dívku. I Věra měla dva chlapce a jednu dívku. Já jsem Táni syn, Věry vnuk. Babička nás má všechny ráda. Když jsme byli malí, starala se

o nás, kupovala nám všechno. Má nás ráda. Já chodím spát každou sobotu k tetě. Druhý den ráno se oblékáme a vtom někdo volá. Moje teta Věra zvedla telefon. Volala moje maminka a brečela, že babička dostala mrtvici. Hned jsme tam běželi. To mi neuvěříte, ale když jsem tam přiběhl a neviděl jsem babičku ležet v posteli, začal jsem plakat. Tak se tam přišly podívat všechny její sestry. Všichni jsme doma plakali. Babičku potom pustili domů. Jsem rád, že to všechno dopadlo tak dobře. Děkuji své babičce za to, že měla tak těžký život, a stejně nás všechny vychovala. Z celého srdce Tě mám rád, děkuji Ti, babičko. Prosím Pána Boha, aby Ti dal hodně zdraví a abys s námi byla ještě hodně let. Za všechny vnoučata děkuje Fery.

Náše ředitelka

Lucie Cínová, 15 let, Česká Lípa, Romano suno 2004

Do naší školy, zvláštní, chodím odmalička. Je mi teď patnáct let. Možná, že se divíte, proč píšu právě o naší ředitelce. Ale to byste ji museli znát, jaká je hodná, jak moc se o nás, romské děti, stará. Vždycky, když něco potřebujeme, jde me za ní. Nikdy neřekne, že nemá čas, a vyposlechne si všechno, co jí chceme říct. Moje maminka měla velké starosti. Táta nás nechal šest dětí samotných jen s mámou. Neměli jsme ani nic k jídlu a ona nám se vším pomohla. Když máme nějaké problémy ve škole, vždycky nám pomůže. Teď jsem ve škole poslední rok. Příští rok jdu do učení a ona se o mě stará, vybírá, která škola je pro mě nejlepší, také abychom nemuseli tolik platit. Mimo školu také chodíme tancovat. Koupila nám cikánské sukně. Je s námi všude, i když jedeme na vystoupení. Má moc ráda romské písničky a má radost, když vyhráváme. Nevím, jak přežiju ten příští rok, když už nebudu chodit do naší školy. Bude se mi po ní moc stýskat. Takovou skvělou ředitelku jako máme my, bych přála všem romským dětem. Ať se vám daří!

O mé babičce

Richard Sivák, 11 let, Vítkov, Romano suno 2004

Moje babička je moudrá žena. Ona už je stará, má 81 let. Vždycky mi vyprávěla o druhé světové válce. A taky umí začarovat toho, kdo něco zlého udělal. Vezme lžičky, přehazuje je, mluví si k tomu a ten zlý člověk na druhý den šílí jako blázen. Jednou se babičce něco stalo, jela do nemocnice a my jsme chtěli jet za ní, ale ona už byla druhý den zase doma, protože podepsala revers. Jednou můj táta někam odjel, mamka na něj čekala tři dny a pak šla za babičkou a ona zase čarovala. Dala tátovu košili na kliku, sedla si u ohně a mumlala si něco. Táta byl druhý den doma a jeli jsme do Vsetína za tetou. Moje teta se uměla proměnit v žábu. Jednou to udělala a my jsme ji nemohli najít. Taky můj děda uměl čarovat. Když jsme se jednou dívali na film o netopýrech, tak se proměnil v netopýra. Lekl jsem se, ale věděl jsem, že to je moc a moc velké tajemství, a taky jsem věděl, kde dědu hledat. Přece na půdě jako netopýra. Ráno byl zase doma, ale toho dne umřel a všichni jsme šli na pohřeb. Asi za měsíc se mi děda znovu zjevil. Šel jsem na hřbitov, byly zrovna Dušičky a bylo dvanáct hodin. Byl se mnou i můj kamarád Vašek. Uviděli jsme tam velikého psa, vypadal jako vlkodlak a měl rudé oči. Vedle něj seděla kočka, co vypadala jako medvěd baribal. Vylekali jsme se a rozběhli jsme se pryč, ale oni běželi za námi. Běželi jsme o sto šest a doběhli jsme až k nám domů. Všechno jsme to doma řekli, ale mamka nám nevěřila, tak jsem jí řekl, aby se podívala z okna ven. Stáli tam oba. A mamka se taky lekla a pak zavolala: „Kšá!“ A oni se rozutekli. A to je všechno pravda!

O dědovi

David Hanko, 16 let, Pardubice, Romano suno 2005

Z naší rodiny je nejlepší děda. Můj děda se narodil v malé vesničce na Slovensku. Vždycky chtěl něco dokázat. Tenkrát mu dělalo starosti, jestli vydělá dost peněz pro rodinu. Ale pořád cítil, že se jednou dostane někam, kde se mu bude žít líp. Dědův táta pracoval na poště. Vydělal si tam dost peněz, ale nebylo to k ničemu, protože hodně pil. Pořád pil, ale vydělal si, protože také chodil hrát. Hrál na housle. Hrál moc dobře a vždycky sklídl velký potlesk, ať už hrál sám nebo s kapelou, anebo jenom tak, pro rodinu. Sám jsem to slyšel, jak hrál romské písničky, hrál je od srdce, až vás to rozplakalo. Dědečkova maminka byla v koncentráku. Děda se trápil, že je jeho máma v tom hnusném koncentráku. Asi sami víte, kdy to bylo. Za války. Když ji pustili, měl děda obrovskou radost. Bylo mu tehdy deset. Později dělal děda u jedné strojírenské společnosti a koupil si motorku. Bylo mu patnáct a neuměl jezdit, ale mít motorku byl jeho sen. Ale jeho táta mu ji hodil do vody, protože je zbytečnost kupovat si takové věci. Děda řekl, že půjde do světa, protože chce něco dokázat. Nechtěl zůstat na Slovensku, chtěl jít do jiného města, a pokud možno i za hranice. Odešel do Čech, kde ho nikdo neznal. Dorazil do Pardubic a našel si tam práci. Děda se žádné práce nebojí. Potom si našel i holku a vzal si ji za manželku. Měli spolu čtyři děti. Měl ji moc rád. Pracoval tak tvrdě, až necítil ruce. To proto, že chtěl, aby měli všechno, co si přáli. Dřív také pracoval u jedné firmy, která stavěla silnice. Byl v práci oblíbený, protože má dobré srdce a pořád žertuje. Měl v práci kamarády a ti chtěli, aby s nimi zůstal, a tak mu nabídli práci v zahraničí, v Libyi, co je kousek od Egypta, kde stavěli silnici. Dřív, za komunistů, to byla výjimečnost. Děda potom přivezl spoustu peněz a rozdělil je mezi své děti. Chtěl jsem napsat, jak moc ho mám rád. Zdůrazňuji to, protože to je pro mě moc důležité. Pro mě je můj děda velký člověk, který toho v životě hodně dokázal. Je pro mě velkou oporou. Moc si vážím toho, co udělal pro mého tátu, protože to teď dělá i táta pro mě. Vždycky chránil svoji rodinu, jak jen mohl, ale je také velmi citlivý. Máme spolu moc vřelý vztah. Víím, že mě má rád a že ví, že já mám rád jeho. To, co dokázal, je nějak i ve mně. Chci být jako on. Chci pokračovat v tom, co děda dokázal. V naší rodině si dědy všichni nesmírně vážíme.

[Smrt v rodině]

Umřel mi tatínek

Tereza Faldusová, 18 let, Černovice, Romano suno 2016

Náš tatínek měl rakovinu rozšířenou do celého těla. Na Vánoce nám ho přivezli domů. Položili ho do postele, mamince dali recepty na nějaké léky a odjeli. On si mě zavolal k posteli, chytil mě za ruku a řekl mi, že nikdy nechtěl, abych ho takhle někdy viděla. Moc u toho plakal. Maminka mi řekla, že když se mi bude chtít plakat, ať jdu třeba ven nebo do pokoje. A tak jsem utekla k vodě, kde jsem moc brečela. Pak jsem se vrátila domů. U vánočního stromečku jsme brečeli všichni, jenom můj čtyřletý bratr nevěděl proč. Chodil kolem nás s kapesníčkama a utíral nám slzy. Večer jsme se všichni uložili ke spánku. V noci jsem nemohla usnout. Najednou jsem slyšela, jak tatínek mě a maminku volá. Já jsem jen řekla: „Mami, tatínek!“ Obě jsme vyskočily z postele a běžely se podívat, proč tatínek tolik naříká. Když jsme vešly do pokoje, volal: „Alenko, Terezko! Já necítím ruce ani nohy!“ Maminka hnedka vzala telefon a volala rychlou záchranou službu. Za pět minut přijeli i s doktorem a on řekl: „Tohle vám pustili domů na svátky?“ No a pak tatínka odvezli. A už jsem ho nikdy neviděla. 1. 1. 2015 maminka přišla z práce domů později a moc plakala. Ptala jsem se jí, co se stalo, řekla mi, že tatínek umřel. Byli jsme na tom moc špatně, dnes už to zvládáme. Víme, že v nebíčku se má náš milovaný tatínek mnohem líp a že Bůh tam na něho dává dobrý pozor.

Babička

Michala Holubová, 12 let, Pardubice, Romano suno 2002

Všechno se chystá na Vánoce. Výlohy obchodů jsou vyzdobené. Lidé kupují dárky, všude je slyšet koledy. Ale naše rodina nemá náladu něco dělat. Začátkem prosince nám umřela babička. Nikdo tomu nechtěl věřit a nejvíc byl zničený můj otec. Byla to jeho maminka. Nemohl uvěřit, že mu navždy odešla. Byla nemocná a odvezli jsme ji do nemocnice. Myslela jsem, že už půjde domů, ale dostali jsme telegram, že zemřela. Hned ten den jsme začali vartovat. Sjela se celá naše rodina. Každou noc jsme všichni seděli v babiččině pokoji. Babička bývala veselá, takže my všichni jsme se tady bavili. Jedlo se, pilo a mysleli jsme na babičku. Vyprávěli jsme si, co prožila. Mládí vartovali celou noc až do pohřbu. My děti jsme chodily spát až pozdě večer. Celý týden jsem chodila jen do školy, večer jsem se nezdržovala venku, takže jsem nebyla unavená, a hlídali jsme pak celou noc až do rána. Třetí den jsme babičku pochovali. U Romů je to tak. Vartování je náš zvyk. Dodržují to všichni Romové. Ten den jsme babičku pochovali. Babičku jsme oblékli do krásných šatů, do rakve jsme jí uložili všechno, co měla ráda. Dali jsme jí sukně i blůzu, náušnice, prsten, peníze, cigarety, kávu – ona ráda pila kávu. Na hřbitově hrála romská muzika a hráli všechny babiččiny oblíbené písničky. Naši Romové ji doprovodili až ke hrobu, aby ji pak spustili dolů. Ten den byl strašně žalostný. Tatínek chodí v černém, nosí smutek. Musí žít bez babičky. Babička prožila těžký život. Dlouhé roky strávila v koncentráku. Byla hodná, nebyla lakomá. Všichni věříme, že babička je teď v nebi a jednou se s ní sejdeme.

Kniha vychází díky podpoře Úřadu vlády České republiky a Velvyslanectví USA v Praze.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nevládní nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje inkluzivní vzdělávání menšin, cizinců či jinak sociálně či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže.

